

Byens vægter

Ørsted Sogneraads Protokol beretter, at Vægtervæsenet i Ørsted er oprettet ved Overenskomst af 19. Januar 1848. I de første Aar betalte Kommunen Vægterens Løn, men da kun Ørsted By nød godt af Vægterens Tjeneste, forlangte Indenrigsministeren i 1854, at Vægtervæsenet paa disse Betingelser skulde ophøre.

Sogneraadet forsamledes for at svare paa Skrivelsen, man vedtog enstemmigt: At det maatte anse det af megen Vigtighed for bemeldte By og (navnlig fordi der i denne findes en meget god Sprøjte) ikke uden Interesse for de øvrige Byer i Sognet, at der stadigen holdes Vægter i Ørsted.

Ministeriets øvrige opkastede Spørgsmaal besvares derhen: Man maatte anse det vigtigt at Bestyrelsen for Ørsted Bys Vægtervæsen vedbliver som samme er ordnet ved Overenskomst af 19. Januar 1848, men at man dog intet finder at erindre imod at Sogneforstanderskabets Formand tillige stedse er Formand i denne Bestyrelse, hvilket Punkt man derfor maa fastholde. Den ommeldte Overenskomst er oprettet kun mellem Indvaanerne af Ørsted By med Udelukkelse af Udflytterne, og ligesom disse altsaa ikke have været indbefattede, forsaavidt deres Udflytning hidrørte fra en ældre Tid end 1848, saaledes kan man ej heller tilraade, at de senere Udflyttere skulde deltage i Vægterlønnen. Skulde Udflytningen fra Ørsted By tiltage i den Grad, at Vægterholdet vilde blive for byrdefuldt for de tilbageblivende i Byen, maatte der føres nærmere Forhandlinger, hvorvidt Foranstaltningen kunde vedblive eller maatte bortfalde. Den af Politimesteren foreslaaede Forhøjelse af Vægterlønnen indtil 100 Rbd. tør Sogneforstanderskabet ikke til træde, og maa ej heller anses samme fornøden, naar der, som den hidtidige Bestyrelse har foreslaaet fastsættes et Maximum og Minimum for Kornets Pris. At Vægteren meddeles en Instruks af Politimesteren finder man intet at erindre imod. Sluttelig bemærkes at Overenskomsten af 1848 er med en ganske enkelt Undtagelse indgaaet og underskrevet af samtlige Byens Indvaanere, der efter samme vil have at yde Bidrag i det omhandlede Øjemed.

Under 24. Februar 1871 sendtes Herredsfogeden en Indstilling til Justitsministeriet efter Sogneraadets Bestemmelse i sidste Møde, hvori begæres, at den ved kgl. Resolution af 10. Juli 1854 stadfæstede Vægter-Indretning for Ørsted By, hvorom Lov af 1861 siger, at de skal oprettes, hvis 3/4 af Byens Indvaanere stemmer for den og Lønnen fastsættes og dens Udredelsesmaade godtages af Forstanderskabet, maa vedblive som hidtil at være en privat Sag, der alene besluttet af Ørsted By ...

Randers Amt nægter at approbere dette, hvorfor Sogneraadet videre skriver: »Det vilde være tungt om denne Indretning gaar overstyr, dels fordi Byen med 800 Personer trænge til Vægterens Assistance i Politisager, dels med Hensyn til Ildebrand, hvoraf der har været 5 i Byen i de sidste 5 aar.«

I mange aar var Laurs Christensen Brock Byens Vægter. Han var Arbejdsmand eller som det den Gang hed jordløs Husmand. Om Sommeren var Daglønnen 1 Kr., om Vinteren det halve. Naar han tærskede Korn, naturligvis med Plejl, var Betalingsmaaden en anden, han tærskede da til Punds, d.v.s., at for hver 20 Tdr. han tærskede, fik han sædvanligvis den ene Tønde, altsaa en slags Akkordarbejde.

Som Vægter fik han 50 Øre pr. Nat, hvad der ikke lyder af ret meget, naar man betænker, at han hver Time Natten igennem skulde gaa sin Runde. Om Søndagen savede og kløvede han Brænde eller udførte andet tilfældigt Arbejde for andre.

Laurs Brock var nødt til at arbejde haardt, for han vilde ikke ligge Sognet til Byrde, og han havde Kone og 12 Born at forsørge. Et af Børnene er Fru Stine Nielsen i Bode Enge, der er født den 27. Maj 1863, hun vil altsaa i Aar 1953 - kunde fejre sin 90 Aars Fødselsdag.

Laurs Brock var forfulgt at Uheld, 2 Gange brændte hans Hus. Første Gang var den 16. April 1863, da brændte samtidig Snedker Salmenius Tvenstrups og Tømrer Jens Dyrholms Huse. Den 9. Oktober 1865 brændte hans 7 Fags Hus igen ned til Grunden. Det var forsikret for 400 Rdl. Saa godt som alt Indbo brændte, og det var ikke forsikret.

Hver Time Natten igennem gik Vægteren sin Runde. Det var ikke saa sjældent, at der var Spektakler, Slagsmaal og anden Uorden.

En Dag kom Provst Langballe til ham og sagde: »Hør, Laurs Brock, kan De ikke opklare, hvem der stjæler mine Æbler i Haven. De gaar her dog for at passe paa, og De faar en Daler, hvis De siger mig, hvem Tyvene er.«

Da Vægteren tøvede noget med Svaret, mente Provsten formodenlig, at han havde budt for lidt og skyndte sig at tilføje: »Ja, ja, Laurs Brock, De skal faa en hel Specie, hvis De kan finde ud af det.«

Vægteren var nogenlunde klar over, hvor han skulde finde Gerningsmændene, han havde set nogle Karle med Snor bundet om Buksebenene for nedden og Bukserne var temmelig posede at se til, man han vilde dog ikke gøre unge Mennesker til Tyve for nogle Æblers Skyld, selvom han kunde tjene en Specie, der var ligesaa meget som en halv Maanedes Vægterløn. - Tyveriet blev aldrig opklaret.

Paa sin Runde gennem Byen var der meget som skulde passes. Var der Uro i en Heste- eller Kostald, gik han ind for at se efter, hvad der var i Vejen. Havde en Ko i Nattens Løb født en Kalv, saa ordnede Vægteren det fornødne, og naar Gaardens Folk kom ind i Stalden om Morgen, kunde de med Tilfredshed konstatere, at det havde Laurs Brock klareret. Var det Blæst og en Dør eller Port stod og smækkede, saa lukkede han forsvarligt.

Havde en mere eller mindre bedugget Gaardmand en sildig Aftenstund svært ved at finde Hjem, saa fulgte Vægteren ham.